

VEJLEDNING

Skab et ligeligt fokus på læring og trivsel hos anbragte børn og unge i skolen gennem læringssamtaler

Få et ligeværdigt fokus på læring og trivsel hos det anbragte barn eller den unge i undervisningen ved hjælp af denne vejledning. Vejledningen kommer med bud på, hvordan lærere, pædagoger og vejledere i skolen kan have en løbende læringsdialog med elever, som er anbragt uden for hjemmet.

Anbragte børn og unge klarer sig langt dårligere end andre børn og unge. 47 pct. af alle anbragte børn og unge gennemfører ikke folkeskolens prøver i 9. klasse. De anbragte unge, som gennemfører folkeskolens prøver i 9. klasse, ligger i gennemsnit to karakterer lavere end øvrige unge. Kun 20 pct. af de anbragte unge, som afsluttede 9. klasse i 2009, havde gennemført en ungdomsuddannelse seks år senere. Faktisk har mange anbragte børn og unge så ringe læse- og regnefærdigheder, at det er svært at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Et svensk forskningsstudie viser, at anbragte børns og unges underpræstation bl.a. skyldes de lave faglige forventninger, som omgivelserne har til dem. Anbragte børn og unge præsterer under deres kognitive niveau som følge af to faktorer:

- **Børnene har huller i deres faglige viden som en konsekvens af skoleskift.**
- **Pædagogisk personale i skolen og plejeforældre har lave forventninger og ambitioner på børnenes og unges vegne.**

Denne vejledning til en lærings samtale skal hjælpe lærere, pædagoger og vejledere i skolen med at sikre et ligeværdigt fokus på læring og trivsel hos elever, der er anbragt uden for hjemmet.

Læringsmål skærper jeres opmærksomhed på den enkelte elevs udvikling

En lærings samtale har til formål at forbedre elevernes deltagelsesmuligheder og medansvar for deres egen læring samt at give dem indsigt i og tillid til egne muligheder. Det er vigtigt, at I som skole har en fælles forståelse af begrebet læring. I denne vejledning defineres læring som elevens udvikling af faglige, kognitive og sociale kompetencer.

Denne vejledning skal hjælpe jeres team med at få en helhedsorienteret tilgang til arbejdet med at styrke anbragte børn og unges faglige, kognitive og sociale

kompetencer i grundskolen. Vejledningen kan understøtte, at dialogen med den enkelte elev har fokus på alle tre kompetenceområder. Når eleven går fra samtalen, skal eleven gerne vide:

- Jeg ved, hvad jeg kan.
- Jeg ved, hvad jeg skal lære.
- Jeg ved, hvad jeg skal gøre for at lære.

De overvejelser og samtaler, I har med en elev, kan indgå i den undervisningsplan (se trin 5), der skal udarbejdes i samarbejde mellem pædagogisk personale og ledelse i skolen, PPR, plejeforældre eller personale på anbringelsesstedet.

Det bygger vejledningen på

Lene Skovbo Heckmann, 2016: *De gode læringsmål*.

DEFINITION

Hvad er faglige, kognitive og sociale kompetencer?

Faglige kompetencer omfatter elevernes evne til at anvende den viden og de færdigheder, de tilegner sig i folkeskolens fag, i forskellige virkelige situationer. I faghæfterne for de enkelte fag fremgår Fælles Mål, herunder kompetencemål, for kompetenceområder og klassetrin. Fx er kompetencemålet for læsning i dansk på 1. og 2. klassetrin, at 'eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagsammenhænge'. I arbejdet med at formulere individuelle læringsmål for eleven er det oplagt at bruge kompetencemålene som pejlemærke.

Kognitive kompetencer omfatter bl.a. arbejdshukommelse, koncentrations- og opmærksomheds-evne og evnen til at bevare overblikket og skabe

struktur. Kognitive kompetencer er en forudsætning for faglig udvikling.

Sociale kompetencer er evnen til at skabe og vedligeholde relationer og deltage konstruktivt i forskellige sociale situationer. Dermed kommer sociale kompetencer bl.a. til udtryk som barnets eller den unges evne til mentalisering (at forstå egen og andres adfærd ud fra de følelser og tanker, der ligger bag), samarbejde med klassekammerater og håndtere konflikter med andre på en konstruktiv måde. Mange kompetencemål for folkeskolens fag knytter an til elevernes evne til samarbejde og kommunikation, så også her er det væsentligt at tage afsæt i *Fælles Mål*, når I formulerer undervisningsplanens læringsmål.

Overvej følgende inden samtalen

Læringssamtalen må ikke stå alene og være frakoblet den daglige pædagogiske praksis på skolen. Derfor skal teamet inden samtalen overveje tre perspektiver, der sikrer et godt samspil mellem samtalen og den daglige undervisning. I skal være opmærksomme på følgende:

Sammenhæng mellem samtale og hverdag:

- Samtalen må ikke opleves af eleven som frakoblet hverdagen i skolen og derhjemme. Det er derfor vigtigt, at I inden den første samtale overvejer, hvordan I som fagprofessionelle kan sikre en sammenhæng mellem den daglige undervisning og samtalen. I skal ligeledes overveje, hvordan plejefamilien/pædagogisk personale på anbringelsesstedet kan understøtte elevens udvikling gennem aktiviteter i hjemmet: Hvordan kan I hjælpe eleven med at holde fokus på sine mål?
  - Er der behov for materialer i form af portfolio, hvor eleven hjælpes med at samle materialer, der viser hans/hendes progression?
- Hvordan foregår samarbejdet med elevens plejefamilie/personale på anbringelsesstedet pt., og hvordan sikres det, at deres viden om eleven inddrages i samtalen? Hvordan sikrer skolen, at plejefamilien/pædagogisk personale på anbringelsesstedet bliver en ressource i elevens udvikling?
- Hvordan kan de biologiske forældre inddrages? Skal de blot informeres om de mål, I har aftalt med eleven, eller kan de, evt. med støtte, være med til at arbejde med målene?

Elevens progression:

En læringssamtale kan ikke rumme hele elevens faglige, kognitive og sociale udvikling. Det er det pædagogiske personale på skolen og anbringelsesstedet, der har det samlede overblik. Samtalen er derimod en måde, hvorpå det pædagogiske personale i skolen kan hjælpe eleven til at udvikle et sprog om og forståelse af egen læring inden for nogle afgrænsede områder. I skal derfor overveje, hvilke afgrænsede områder denne samtale skal sætte fokus på. I kan med fordel afklare disse spørgsmål:

- Hvad er det vigtigt, at eleven har fokus på fagligt, kognitivt og socialt?
- Hvilke fag skal prioriteres? Det kan fx være fag, hvor eleven med et lille skub kan opleve en positiv udvikling og dermed blive motiveret for mere.
- Hvilke læringsmål er realistiske og målbare for eleven inden næste samtale?

Elevens rolle:

Forskellige elever har forskellige forudsætninger for at deltage aktivt i en læringssamtale. Derfor er det en god idé at tænke over elevens rolle inden samtalen. I kan for eksempel overveje disse spørgsmål:

- Har eleven mod på selv at tage noter under samtalen?
- Kan eleven vurdere sig selv med afsæt i målene inden næste læringssamtale?

Kom godt i gang med lærings samtalen

Fokus er på, hvad eleven ønsker for den kommende periode, og hvilke refleksioner han eller hun gør sig om sine faglige, kognitive og sociale kompetencer og udviklingsmål.

TRIN 1

Tal med eleven på tomandshånd

Kort velkomst

Du taler med eleven om: Hvordan går det helt generelt? Hvad skal vi tale om i dag?

Fortæl eleven om formålet med samtalen: at høre om elevens egen oplevelse af sit faglige niveau i forskellige fag, sin deltagelse i undervisningen og i klassens sociale fællesskab, og at aftale nogle mål for elevens udvikling.

Hvor er eleven nu?

Under samtalen forholder du dig nysgerrig og kan løbende understøtte elevens refleksioner ved at stille spørgsmål. Vær opmærksom på, at elever vil have forskellige behov for støtte og mere eller mindre konkrete spørgsmål undervejs i samtalen. Det afhænger af alder, men også inden for samme aldersgruppe vil eleverne have forskellige forudsætninger for at kunne reflektere over egne faglige, kognitive og sociale kompetencer. I må bruge jeres faglighed og kendskab til eleven som pejlemærke under samtalen. Spørg fx om:

- Hvad er dit yndlingsfag?
- Kan du fortælle om noget spændende, I har lavet i dit yndlingsfag?
- Hvorfor var det spændende?
- Kan du fortælle om en god situation, hvor du lærte noget, du ikke vidste eller kunne i forvejen? Hvad gjorde de voksne? Hvad gjorde du selv?
- Når du synes, en opgave er svær, hvad kan så få dig videre?
- Hvordan har du det i klassen? Hvem har du det godt sammen med (i klassen)?
- Hvad synes du om gruppearbejde?
- Kan du fortælle om en gang, hvor det var sjovt og spændende at lave gruppearbejde?
- Bliver du nogle gange uvenner med nogle af de andre i klassen? Er der nogen, der driller?
- Hvordan går det derhjemme, hvor du bor lige nu?
- Taler du tit med din mor og far?

Husk både at stille spørgsmål, som handler om eleven i en faglig og social kontekst.

Hvad er elevens næste skridt?

Eleven taler om, hvad han/hun gerne vil øve sig på i den kommende periode og hvordan.

I kan understøtte elevens refleksioner ved at stille opklarende og uddybende spørgsmål. Spørg fx om:

- Er der noget, du gerne vil blive bedre til i nogle af fagene?
- Hvad drømmer du om at opnå i løbet af den kommende periode?
- Hvordan kan vi skabe gode timer i dansk/matematik/idræt? Hvad vil det kræve af de voksne? Hvad vil det kræve af dig?

Hvad ser jeg?

Du supplerer elevens egne udsagn, fx ift. styrker og perspektiver, som eleven ikke selv ser.

TRIN 2

Aftal læringsmål sammen med eleven, som I kan følge op på ved næste samtale

Tag udgangspunkt i SMART-modellen, så læringsmålene bliver meget præcise og overskuelige for eleven. Det er fem spørgsmål, elevens mål skal kunne svare på:

Specifikt – hvad er det helt præcist, du vil opnå?

Målbart – hvornår er du i mål?

Attraktivt – hvad motiverer dig til at nå i mål?

Realistisk – har du (eleven) faktisk de ressourcer, der skal til for at nå målet?

Tidsbestemt – hvad er tidsperspektivet; hvornår når du i mål?

Du skal inden samtalen især overveje, hvad der er realistiske og målbare mål for eleven, samt hvordan eleven skal notere målene, fx i et hæfte eller lignende. Du kan også finde en skabelon til en læringskontrakt på emu.dk.

KENDETEGN

Gode læringsmål

Det er vigtigt, at målene bliver formuleret som læringsmål og ikke aktivitetsmål. Læringsmål er en specifik kompetence og skal præcisere, hvad eleven skal lære.

Målene skal også være nogle, eleven forstår og har medejerskab til. Det betyder, at målene skal være kendte og synlige, så eleven involveres i arbejdet med dem. Sidst, men ikke mindst er det vigtigt, at målene bliver positivt formuleret, da det kan fremme elevens følelse af mestring.

TRIN 3

Aftal, hvornår I skal snakke igen

Fastsæt ny dato.

I kan med fordel have læringsamtaler som en del af et årshjul, så eleven allerede på forhånd ved, hvornår og hvor ofte samtalerne forekommer. Intervallet mellem samtalerne må bero på jeres og elevens vurdering af behovet, dog må samtalerne ikke være for sjældne.

TRIN 4

Involvér plejeforældre/pædagogisk personale på anbringelsesstedet og de biologiske forældre i de aftalte læringsmål

Forskning viser, at familiens opbakning kan påvirke elevens samlede skolegang. Det gælder fx motivation for at lære, elevens faglige udbytte og hans eller hendes relation til det pædagogiske personale og andre elever. Familiens viden og perspektiver på barnet eller den unge kan bidrage til et mere nuanceret billede af hans eller hendes kompetencer, og hvordan I bedst støtter ham eller hende i udviklingen. Som pædagogisk personale i skolen har I det professionelle ansvar for at skabe og vedligeholde et godt skole-hjem-samarbejde. Overvej derfor:

- Hvordan I som pædagogisk personale i skolen kan hjælpe til, at forældrene og plejeforældre/pædagogisk personale på anbringelsesstedet får en støttende frem for kontrollerende rolle i elevens udvikling?
- Hvordan I sikrer, at forældrene og plejeforældre/pædagogisk personale på anbringelsesstedet får et indblik i, hvad eleven skal lære, og hvilke metoder I arbejder med i skolen? Og hvordan I sikrer at få inddraget familiens viden og perspektiv løbende?
- Hvordan I konkret kan hjælpe plejeforældre/pædagogisk personale på anbringelsesstedet og evt. forældrene med at støtte elevens udvikling?

Fortæl også eleven om, at I vil have en løbende dialog med plejeforældre/pædagogisk personale på anbringelsesstedet og evt. forældrene, så de kan understøtte elevens udvikling.

Få mere inspiration i Viden om skole-hjem-samarbejde, som kan findes på emu.dk.

TRIN 5

Inddrag elevens perspektiv i undervisningsplanen

Det er også vigtigt, at den indsigt i elevens perspektiv og de læringsmål, som I formulerer sammen med eleven, indgår i den individuelle undervisningsplan og i den løbende opfølgning herpå.

Ønskes der eksempler på planer, kan I med fordel kigge på Lene Heckmanns eksempler på årsplan, periodeplaner, elevplan og SMARTE mål: www.dafolo-online.dk/Måltyper-og-planer

Opfølgning på læringsamtale

Denne samtale gør status og har fokus på, hvordan det går med de faglige, kognitive og sociale mål, eleven har sat sig. I skal omkring samme trin i de opfølgende læringsamtaler som i den første læringsamtale:

1. Tal med eleven på tomandshånd (se afsnit 1)
  2. Aftal nye læringsmål med eleven, som I kan følge op på ved næste samtale (se afsnit 2)
  3. Aftal, hvornår I skal tale sammen igen (se afsnit 3)
  4. Involver plejeforældre/pædagogisk personale på anbringelsessted og biologiske forældre i de nye læringsmål (se afsnit 4)
  5. Inddrag elevens perspektiv i den justerede undervisningsplan.
-